

Dáni Jánosra emlékezve

Dáni János születésének 90. évfordulóján feledhetetlen emlékek felidézésével a szegedi forradalmi munkásmozgalom egyik legjelentősebb személyiségére emlékezünk. Az utóbbi időben megismert eredeti dokumentumok és új visszaemlékezések Dáni Jánost, id. Komócsin Mihályt és Ladvánszky Józsefet tartották számon a legkiemelkedőbb munkásvezetők között. Életének és mozgalmi munkájának főbb állomásai egybeesnek a korszak legjelentősebb megmozdulásaival, így sok küzdelem akként lehetne villanyszerűen idéznünk, s e nagszerű munkásságot, sajnos, *vértanú halálával* kellett bevégeznie.

Szegeden született 1893. augusztus 24-én. A lakatos szakmát tanulta ki, s üzemszerű lakatosként élete során hosszú ideig dolgozott bányászati munkásként. 1912-től vett részt a munkásmozgalomban, ekkor lett tagja Magyarországi Szociáldemokrata Pártjának. Az első világháború alatt katoná volt, orosz hadifogságba került. Az Októberi Forradalom győzelme során ismerkedett meg a marxizmussal. Szovjet-Oroszországban tagja lett a Vörös Hadseregnek, Leningrádba került és részt vett a Téli Palota ostromában.

Az őszirózsás forradalom szele már Szegeden érte, s idehaza már aktív szerepet vállalt a forradalmi eszmék terjesztésében. Hátrahagyott későbbi írásából, verseiből kitűnik, milyen mély hatást gyakorolt rá a Tanácsköztársaság élménye, amelynek hatása 1944-ig végigkísérte mozgalmi munkáját. 1921-ben már a Vas-és Fémmunkások Szakszervezete Szegedi Csoportjának elnöke, amely tisztséget egészen 1944 április elejéig betöltötte. A szegedi Orion Bányagárba került dolgozni. Dáni Jánost az 1928-ban lezajlott Orion bányászati nagy sztrájk egyik fő szervezőjeként tartják számon a fennmaradt dokumentumok.

Dáni János 1929. szeptember 22-én, munkástevénei érdekeit szem előtt tartva, mint a vasmunkás csoport elnöke csatlakozott az akkor megalakult „Szegedi Építőipari Munkások Blokkjához”, amely már alakulásakor 400 tagot számlált. Akkor ez a jelentős szegedi szervezet id. Komócsin Mihály és Ladvánszky József kezdeményezésére alakult meg. A gazdasági világválság hatásaként rendkívül megnehezédtek a munkások megélhetési viszonyai. Ezzel párhuzamosan fokozódtak és veszélyessé váltak a rendszerre a munkások tiltakozó akciói. Ennek keretében 1931-ben Dáni Jánost elbocsátották állásából. Az 1931. június 12-i keltezésű szegedi detektívjelentésben szerepel, hogy a munkások előtt agított és izgatott azzal, hogy a válság súlyosbodásával — dr. Szepesi Imrével — együtt, rendszeresen ismertette a politikai és gazdasági helyzetet.

Az elbocsátás nem szegte kedvét, ettől kezdve erejét megfeszítve még jobban harcolt a szegedi munkások érdekeiért. Erre újabb lehetőséget adott számára az, hogy 1934-től megválasztották a munkások képviselőjeként a Szegedi Városi Törvényhatósági Bizottságba. 1938-ban bizalmatlansági nyilatkozatot írt alá Lajner Dezső jobboldali szociáldemokrata párttitkár ellen. 1939-től élen járt Szegeden a hivatásszervezet elleni küzdelemben, amely tevékenységéért Dáni Jánost — Pusztai (Pipicz) Józseffel egyetemben — a jobboldali klerikális „Szegedi Új Nemzedék” nagy cikkben élesen megtámadta.

Nagy műveltségű, széles látókörű munkásvezető, baloldali szociáldemokrata volt, aki kapcsolatot tartott és talált az illegális kommu-

nista mozgalommal. Életén végigvonult a munkásság agitációs és művelődési központjaiért való harc és aggodás, a gyermekbarát és a munkásság más kulturális szervezeteiért és megmaradásáért való küzdelem. Dáni János 1939. július 17-én az Országos Szakszervezeti Tanácshoz nagy jelentőségű elterjesztést intézett a vidéki Munkásotthonok megmentése érdekében.

1941 áprilisában az országos Népszava agitáció kiemelkedő szervezője volt, előtte pedig maga is Lacsán Mihály pártjaként terjesztője volt a Népszava 1941-es karácsonyi számának, így a népröportpolitika hindentőiként léptek fel, mely az egyetlen helyes út volt az ország megmentéséért vívott harcban. 1943-ban a József Attila és Ady Endre nevével fémjelzett szegedi antifasiszta estek szervezője és résztvevője. Kapcsolata volt Kállai Gyulával, aki az illegális KMP képviselőjében, a népröportpolitikát hirdető többször járt Szegeden.

1943. január 16-án tizenhat kommunistának tekintett személyt bevásárolták az SZDP Szegedi Szervezetének vezetőségébe. Erről a szegedi rendőrkapitányság már 1943. február 22-én jelentést küldött a belügyminiszternek, és név szerint kiemeli a *kommunistának tekintett* Dáni János, Komócsin Mihály, Lakó Antal, Gyólai István, Bernáth András, Müller Lipót és Lacsán Mihály végrehajtó bizottsági tagokat. Dáni Jánossal együtt a többi nevet nem véletlenül említjük, nevezetesen voltak legszorosabb harcostársai. Ettől kezdve a végrehajtó bizottság tagjaként, az említett elvtársaival együtt dolgozva irányították a *szegedi antifasiszta és ellenállási mozgalmat*, a harcot a háborúból való kilépésért és a megélhetési körülmények javításáért. A dokumentumok tanúsága szerint a fentiekben kívül Dáni Jánossal a horthysta rendszer elleni küzdelem-

ben a legszorosabban együttműködött Agócsi János, Adok Margit, Benke Valéria, Berta István, Csuri Mihály, Dénes Leó, Dobó Miklós, Engi István, Földes Mihály, Pappi György, Strack Ádám, Tombác Imre és dr. Valentyin Agoston.

Az elbocsátás, a nélkülözések és nehézségek időszaka alatt fő támaszai a mozgalmi elvtársak és felesége volt, aki maga is tevékenyen részt vett a munkásmozgalomban. Nem kis szerepe volt Dáni Jánosnak a *szegedi ifjúkommunista mozgalom* formálásában, nevelésében. Gyermekai: János, Mihály, Mária és Sándor maguk is a szegedi ifjúkommunista mozgalom kiemelkedő szereplői, részesei voltak, így a *Dáni család*, őszintén mondhatóan jelentős építőköveket rakott a szegedi horthy-korszakbeli forradalmi munkásmozgalom hagyományokban gazdag épületébe.

Magyarország német megszállása után Dáni Jánost többérmagával 1944 áprilisában Ricsére internálták. Ricséről a többiekkel együtt hazajöhetett még, de újra Budapestre, majd Dachaubába szállították. A család 1945 után értesült egy hazatérő útján, hogy Dachaubán — minden bizonnyal gázkamrában — lette halálát. Vértanú halála intő példa. Vértanú halálára és élete küzdelmére érvényesek G. Santayának a szavai: „Aki nem ismerik a múltat, arra ítéltnek, hogy újra átéljék azt”. Ezért különösen figyelmebe ajánljuk a ma ifjúságának a vértanúhalált halt Dáni Jánosnak az élet-útját, akiről Szegeden utcát neveztek el, akinek a neve sűrűn elhangzik a mai szegedi fiatalok ajkán, a népszerű Dáni-klub révén, s talán hozzájárulhatunk most reá és nagyszerű tevékenységére emlékezve ahhoz, hogy megismerhesse a ma ifjúsága a névadó *Dáni János* felejthetetlen forradalmi munkásmozgalmi tevékenységét és kiemelkedő alakját.

Dr. Pernecki Mihály

Szabadság állami gondozott gyermek után

T. I.-né szegedi olvasónknak vitája van a munkahelyén a gyermekek után járó fizetett pót szabadsága ügyében. Olvasónk háztartásában két saját és egy állami gondozott 14 éves aluli gyermek van. Az állami gondozott gyermek egyébként testvérének gyermeke, akiről senki sem gondoskodott eddig. Szeretné tudni, hogy esetében két vagy három gyermek után jogosult fizetett pót szabadságokra?

A korábbi rendelkezések szerint fizetett szabadságra jogosult volt az a dolgozó nő és gyermekét egyedül nevelő apa, aki a háztartásában legalább egy 14 éves aluli gyermeket gondoz, illetve nevel. 1982. január 1-től a fizetett szabadság meghatározás helyett „pót szabadság” meghatározás lépett életbe. Ezzel kapcsolatosan nemrég megjelent a Munkaügyi Kollégium 129. számú állásfoglalása, amely módosította a korábbi döntést, az időközben hatályba lépett jogszabályváltozásra tekintettel.

A hivatkozott kollégiumi állásfoglalás szerint az említett pót szabadság a gyer-

mekek örökbe fogadó, illetve azt a dolgozó nőt is megilleti, aki állami gondozott gyermek gondozását és nevelését vállalta terítésért. Ugyancsak megilleti ez a kedvezmény azt a dolgozó nőt is, aki gyermek nevelését és gondozását családi kapcsolat vagy szerződésen alapuló kötelezettség alapján vállalta. Abban az esetben, ha a gondozó jogosult a pót szabadságra, természetesen a vér szerinti anyának e címen pót szabadság nem jár. Ugyancsak megilleti a pót szabadság az év hátralevő időszakára a munkahelyére közben visszatérő nőt is.

A kollégiumi állásfoglalás indoklása szerint az állam által nyújtott terítési díj mellett a nevelőszülő is köteles mindent megtenni a gyermek gondozása és nevelése érdekében. Ennek maradéktalan teljesítéséhez biztosítani kell számára ugyanazokat a feltételeket, amelyek megilletik a saját gyermekét nevelő dolgozó nőt. Ebből következik, hogy e kedvezmény az állami gondozott gyermek nevelését vállaló és ellátó nőt is megilleti, valamint azt a dolgozó nőt is, aki a gyermek nevelését és gondozását egyéb okból vállalta, és ténylege-

szlés — kérdőívvel

A komputer és a divat

A ruházati iparba is bevonult a komputer. Ruházati szakemberek megállapították, hogy a legtöbb nő nem ismeri saját ízléstípusát és ezért olyan ruhákat vásárol, amelyekben azután nem érzi jól magát. Ezen segít a komputer.

Az áruházban kérdőívet nyomnak a vásárló kezébe. Az íven például ilyen kérdések szerepelnek: melyik tetszik a legjobban több különbözőképpen berendezett szoba, különféle teríték, vagy férfifotó közül. A választ keresszettel kell megjelölnie. Az így kapott adatokat a komputerbe táplálják, amely pillanatokon belül közli a szobán forgó nő ízléstípusát. A komputer döntése alapján a vásárolni óhajtó hölgy pontosan tudja, milyen ruhát „kell” választania.

Egy kutatócsoport szerint a nők 18 különböző ízléscsoportba oszthatók be. A kérdőívet két és fél évi munkával dolgozták ki, és egy kölni ruházati áruház próbálta ki először.

Magyar nyár — Bulgáriában

Ezen a nyáron a magyar turistáknak olyan tömege araszoltta el a bolgár tengerpartot, hogyha majd összegzés készül arról, hogy mely országba látogatott el a legtöbb hazánkfi, az élen egészen bizonyosan Bulgária fog állni.

S ha majd a bolgár idegenforgalom lebonyolítóira keresnek választ, hogy

Pályázat hulladékok hasznosítására

Települési és mezőgazdasági szerves hulladékok komplex hasznosítására tervpályázatot hirdetett az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium az Országos Vízügyi Hivatallal, az Országos Környezetvédelmi Hivatallal, az MTE SZ Békés megyei szervezetével és más szervezetekkel közösen. Olyan módszerek kidolgozására várnak, amelyek alkalmasak a települési szennyvizek és szerves hulladékok a háztáji állattartó létesítmények és a mezőgazdasági nagyüzemi állattartó telepek trágyáinak, szerves hulladékainak együttes kezelésére, s ennek keretében biogáz előállítására és hasznosítására. A részletes pályázati kiírást a Mélyépterv-nél (Budapest, V. Vígadó tér 1.) lemezes formában lehet átvenni. A pályaművek beküldési határideje november 8. A pályamunkák díjazására és megvételére összesen 680 ezer forintot fordítanak.

Politikai cikkek

A Reflektor új számából

A Kossuth Kiadó gondozásában megjelent a politikai sajtó cikkeiből tallózó *Reflektor* ez évi harmadik száma. A kötetben egyebek között közlik *Korom Mihály*-nak, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjának, a Központi Bizottság titkárának tanulmányát *az állami tevékenység és a szocialista demokrácia további fejlesztéséről*. *Vagyim Zaglagyin*-nak, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága tagjának, az SZKP

KB nemzetközi osztálya vezetője első helyettesének írását *„A 80-as évek békeprogramja: megvalósítás és fejlődés”* címmel. A kötetben megtalálható *Andorka Rudolf* és *Harcza István* cikke is, amely *magyar községek társadalmának változását* dolgozza fel az elmúlt tíz évben. *Lakó György—Lévai Tamás* tanulmánya *az ipar hosszú távú fejlesztési koncepciójáról*, *Lukács József* írása *„Marx és a társadalomelmélet mai kérdései”* címmel.

honnan érkezett a legtöbb vendégük, nem kétséges: a választ csak Magyarország lehet.

Szófiát viszonylag kevesen keresik fel, a fővárosban nem lehet több magyarral találkozni, mint Prágában, vagy Berlinben. A tengerparton viszont sok-sok olyan kemping és turistaszálló van, ahol a lakóknak több mint a fele magyarországi. (Ezeket az intézményeket természetesen a bel-földi turisták is használják.) Várna több kilométeres zsúfolt sétálóutcáján egyetlen lépést sem lehet úgy tenni, hogy a zsvájzból magyar szavak ne üssék meg a fülünket. A szép Nezszebar ódon falai közt, a bazároknak a kagylókból készült emléktárgyak közt a leglátogatott, csikós tengerésztrikót keresők, képeplapot, bélyeget kerők közt is a legtöbb a magyar.

A bolgárok jó kereskedők, Hajnaltól késő estig nyitva a bazár, az árúsnak szinte teljes élete itt zajlik. A Várnától 30 kilométerre délre levő üdülőhelyet, Kamcsiját, évek óta egymásnak

ajánlják a magyar turisták. S lám, ma már a kamcsijai kereskedők közül sokan jól értik és beszélnek nyelvünket. Az újságárus magyarral kér elnézést, mert a 10 sztotinkából nem tud visszaadni, holott a Népszabadság csak 9 sztotinkába kerül. A tengerpartj halárus rögtön átvált magyar nyelvre, aminél észreveszi, hogy vevői ezen a nyelven beszélgetnek. A Ráj kemping vegyes boltjának készletéből, minden áruból minden mennyiségű lehet magyarral kérni. A Pirin kemping bejáratánál a fagyaltárus magyarul csalogatja vevőit. Igaz, az ő nyelvtudását meg kell fizetni: fél leváért (kb. 8 forint) ad 10 dekagrammot a hűvös csemegeből. Ilyen drága fagytrikót keresők, képeplapot, bélyeget kerők közt is a legtöbb a magyar.

A Magyar Rádió adásainak hullámai csak ritkán érik el a Fekete-tenger partvidékét, de ezen a nyáron sok-sok magyar szó hallatszott — parton és a hullámok közt.

B. I.

Hálózatbejárás során észleltük a baktói kiskertekben, hogy a meglévő 20 kV-os hálózat alá gyümölcsfákat ültettek.

A fák ágai több helyen veszélyesen megközelítették a 20 kV-os vezetéket.

Kérjük a tulajdonosokat, hogy azokat a fákat, amelyek ágai az MSZ 151/5 5.22 pontjában előírt 3 m-nél jobban megközelítették a vezetéket, a közvetlen balesetveszélyre való tekintettel sürgősen gallyazzák le.

Amennyiben a gallyazáshoz a hálózat kikapcsolása szükséges, kérjük, értesítsék kirendeltségünket személyesen, vagy telefonon.

DÉMÁSZ szegedi északi kirendeltsége

Dr. V. M.